

SINAVDA ÇIKMASI MUHTEMEL TANZİMAT ÖNCESİ EDEBÎ ESERLERİMİZ

<http://edebiyatokulu.com/>

11. YÜZYIL

DİVAN-Ü LUGATİ'T-TÜRK: Kaşgarlı Mahmut; Türkçe sözlük; Araplara Türkçeyi öğretmek maksadı ile yazılmıştır; İslâmiyet öncesi sözlü dönem eserlerimizi (sav-sagu-koşuk) örnekler; Türk illerini gösteren bir harita. Eser Arapçadır.

KUTADGU BİLİĞ: Yusuf Has Hacip. Divan edebiyatının ilk eseri; aruzla yazılan ilk eser; ilk mesnevi; ilk alegorik (sembolik/simgesel) eser; Hakaniye(Doğu) Lehçesi

12. YÜZYIL

ATABETÜ'L-HAKAYİK: Edip Ahmet Yükneki; Mesnevi; didaktik; aruzla yazılmıştır.

DİVAN-I HİKMET: Hoca Ahmet Yesevi, "Hikmet" adı verilen dörtlüklerden oluşur; hece ile yazılmıştır; edebiyatımızın ilk Türkçe tasavvuf şiirleridir. Türk tasavvuf edebiyatının kurucusudur.

13. YÜZYIL

ÇARH-NÂME: Hoca Ahmet Fakîh; 100 beyitlik bir kaside; tasavvufi bilgiler içerir; dini-ahlaki bir eser. Anadolu'da Türkçe ilk divan edebiyatı ürünüdür.

DİVÂN-I KEBİR: Mevlâna Celâleddin-i Rûmî; tasavvufi bir aşk işlenir. Mevlana'nın eserleri Farsça'dır. Dikkat!

FÎHİ MÂ FÎH: Mevlâna Celâleddin-i Rûmî "Ne varsa içindedir" anlamındadır; çeşitli meclislerde yaptığı sohbetleri içerir.

MECÂLİS-İ SEB'A: Mevlâna Celâleddin-i Rûmî

MESNEVÎ: Mevlâna Celâleddin-i Rûmî; mesnevi nazım şekliyle 28.000 beyit civarı, dini- tasavvufi- ahlaki bir eser; Farsça yazılmıştır; 6 cilt. Asla unutma!!!

FÜTÜVVET-NÂME: Haliloğlu Yahya Burgazî, Mevlâna'nın Mesnevî'sinden yararlanılmıştır.

İNTİHÂ-NÂME: Sultan Veled; mesnevi.

REBÂB-NÂME: Sultan Veled; mesnevi. Çalgılar konuşturularak tasavvufi konu işlenir. Alegorik.

MAKÂLAT: Hacı Bektaş-ı Velî. Ahlaki, öğretici, dini bir eser.

VİLAYET-NÂME: Hacı Bektaş-ı Velî.

RİSALETÜ'N- NUSHİYYE: Yunus Emre; mesnevi, aruzla yazılmış didaktik bir eser.

YUNUS EMRE DİVANI: Heceyle, lirik ilahi aşk şiirleri. Derin tasavvufi düşünceler. Özlü anlatım.

YÛSUF U ZÛLEYHÂ: Şeyyad Hamza; mesnevi. Anadolu'da ilk din dışı aşk mesnevisi.

14. YÜZYIL

CEMŞİD Ü HURŞİD: Ahmedi; mesnevi. Beşeri aşk.

GARİB-NÂME: Âşık Paşa, mesnevi. !Önemli! Tasavvufi eser.

İSKENDER-NÂME: Ahmedi; mesnevi. İçinde ilk Osmanlı Tarihi bölümü var.

KELİLE VE DİMNE TERCÜMESİ: Kul Mesut.

MANTIKU'T- TAYR: Gülşehrî; Attar'dan çeviridir; Tasavvufî ve alegorik bir eserdir. Doğu-İslam edebiyatlarında önemli.

SİRETÜ'N-NEBÎ: Erzurumlu Kadı Mustafa Darîr; siyer; bu türün edebiyatımızdaki ilk örneği. Kâinatın Efendisinin hayatını anlatır.

15. YÜZYIL

BUDALA-NÂME: Kaygusuz Abdal; mensur. Bektaşî şair.

KİTÂB-I MİGLATE: Kaygusuz Abdal; mensur. (Çıkmaz)

VÜCÛD-NÂME: Kaygusuz Abdal; mensur

GEVHER-NÂME: Kaygusuz Abdal; manzum. (Önemsiz)

GÜLİSTAN: Kaygusuz Abdal; manzum.

MİNBER-NÂME: Kaygusuz Abdal; manzum

HAR-NÂME: Şeyhî; mesnevi; alegorik bir eser; hiciv; insanlar arasındaki eşitsizlikleri ve haksızlık gibi görünen sosyal olayları eleştirir.

HÜSREV Ü ŞİRİN: Şeyhî, mesnevi. Beşeri aşk.

KÂBUS-NÂME: Mercimek Ahmet; sade nesrin bir örneği; Farsça'dan çevrilmiştir.

MECÂLİSÜ'N- NEFÂİS: Ali Şir Nevâî; tezkire; Türk edebiyatının ilk tezkire örneği. Şairlerin hayatını anlatır. Çok önemli!

MİZANÜ'L- EVZÂN: Ali Şir Nevâî; Türklerin kullandığı nazım ve musiki şekilleri incelenmiştir.

MUHAKEMETÜ'L- LUGATEYN: Ali Şir Nevâî; Türkçe'nin Farsça'dan üstün olduğunu göstermek amacıyla yazılmıştır. Kesin çıkar. 15.yy Çağatay şairi. Hamsesi var. Hüseyin Baykara'nın sarayında yaşamış. Çok başarılı bir şairdir.

MÜZEKKİ'N-NÜFUS: Eşrefoğlu; düz yazılı, tasavvufla ilgili bir eser. Yunus Emre'nin takipçilerinden biridir.

TAZARRU-NÂME: Sinan Paşa; nesir; süslü nesrin ilk örneği. Münacat (Allah'a yakarış) kitabıdır.

TEVÂRİH-İ ÂL-İ OSMÂNÎ: Âşıkpaşazade; tarih türünde; sade nesir; Âşıkpaşazade Tarihi olarak da bilinir.

VESİLETÜ'N- NECAT: Süleyman Çelebi; mesnevi; halk arasında "Mevlit" olarak bilinen eserdir; naat örneğidir. Önemli.

16. YÜZYIL

BENG Ü BÂDE: Fuzuli; mesnevi; esrar ve şarabın mücadelesinin anlatıldığı temsili bir eser. Şah İsmail X Yavuz. Yavuz kaybeder. Fuzuli gözden düşer; ekonomik sıkıntılı bir hayat yaşar.

KIRK HADİS TERCÜMESİ: Fuzuli; İranlı şair Molla Camii'den çevrilmiştir

HADİKATÜ'S-SUADA: Fuzuli; secili, düzyazı biçiminde. Anadolu'daki Mevlid'in Şii Azerilerdeki karşılığı.

LEYLÂ VÜ MECNÛN: Fuzuli; mesnevi. Beşeri aşk. Edebiyatımızdaki en başarılı LM.

SÂKİ-NÂME(HEFT CÂM): Fuzuli. Tasavvufi mesnevi.

SIHHAT Ü MARÂZ: Fuzuli; Farsça sağlıkla ilgili mesnevi.

ŞİKÂYET-NÂME: Fuzuli; mektup; hiciv; süslü nesrin bir örneği.

Fuzuli'nin TÜRKÇE, ARAPÇA, FARŞÇA üç dilde ayrı ayrı divanı var. Unutma.

EDİRNE ŞEHRENGİZİ: Mesihî; Şehrengiz; edebiyatımızda bu türün ilk örneği. Şehirlerin güzelliklerini anlatan eserler.

EDİRNE ŞEHRENGİZİ: Zâtî; Şehrengiz.

BURSA ŞEHRENGİZİ: Lâmiî, Şehrengiz.

GÜLŞEN-I ŞUARÂ: Ahdî; şairler tezkire.

HEŞT BEHİŞT: Edirneli Sehi Bey; tezkire; edebiyatımızda Anadolu'da yazılan ilk tezkire örneği.

LÂTİFİ TEZKİRESİ: Lâtifi, tezkire. Bu tezkire çıkabilir. Bu eserin diğerlerinden farkı, şairler hakkında değerlendirmelerde bulunuyor: İyi şair, başarısız edebiyatçı gibi.

MEŞÂİRÜ'Ş-ŞUARÂ: Âşık çelebi; tezkire.

TEZKİRETÜ'Ş-ŞUARÂ: Kınalızâde Hasan çelebi; tezkire.

BAKİ DİVANI: Osmanlı sahasında en başarılı divan şairidir. Kanuni'nin şiir hocasıdır. Sultanü'ş-Şuara.

KANUNÎ MERSİYESİ: Bâkî; terki-i bent biçimiyle yazılan bir mersiye örneğidir.

KİTAB-I BAHİRİYE: Pîrî Reis; denizcilik kitabıdır; kitabına eklediği harita dünyaca tanınmıştır

KİTABÜ'L-MUHİT: Seydi Ali Reis; denizcilik bilgilerini içeren bir kitaptır.

MİR'ATÜ'L-MEMÂLİK: Seydi Ali Reis; nesir; Hint seferi sırasında yaşadıklarının anlatıldığı gezi türünde bir eseri.

MUHİT Seydi Ali Reis; denizcilik, astronomi türünde nesir.

17. YÜZYIL

CİHÂN-NÜMÂ: Kâtip Çelebi; nesir; coğrafya türünde bir eserdir. Kâtip Çelebi âlim, bilgin, biraz filozof bir şahsiyettir.

DÜSTURÜ'L-AMEL: Kâtip Çelebi; devlet işlerinde görülen aksaklıklar ve çareler anlatılır.

FEZLEKE: Kâtip Çelebi; nesir; tarih türündedir.

KEŞFÜ'Z-ZÜNÛN: Kâtip Çelebi; nesir; bibliyografi türünde bir eserdir.

MİZÂNÜ'L-HAK: Kâtip Çelebi; nesir; tarih felsefesi; didaktik.

TUHFETÜ'L-KİBÂR FÎ ESFARİ'L-BİHÂR: Kâtip Çelebi; nesir; denizcilik üzerine yazılan bir eser

HAYRÂBAD: Nâbi; mesnevi. (Dikkat et iki ayrı eser bunlar)

HAYRİYYE: Nâbi; mesnevi. Oğluna meslek öğütleri.

SUR-NÂME: Nâbi; sünnet şenliklerini anlatan manzum bir eser

TUHFETÜ'L-HARAMEYN: Nâbi; gezi yazısı türünde; Hac izlenimleri anlatılır.

NÂİMÂ TARİHİ: Nâima; tarih türünde. Sade nesir.

PEÇEVİ TARİHİ: Peçevi İbrahim; tarih türünde. Sade nesir.

SEYAHAT-NÂME: Evliyâ Çelebi; gezi türünde; 10 cilt. Çok önemli.

SİHÂM-I KAZA: Nefî; hiciv. (Derslerde yeterince bahsettik; çıkabilir. Edebiyatımızda kaside ustası)

TACÛ'T-TEVÂRİH: Hoca Sadettin Efendi; tarih türünde bir eserdir. Süslü nesir.

NERGİSİ, VEYSİ: Bu yy.daki süslü nesrin en önemli temsilcileri.

VİYANA SEFÂRET-NAMESİ: Kara Mehmet Çelebi; sefaret-name türünün ilk örneğidir.

NOT: Bahsedilen şairlerin hemen hepsinin Divan'ı (şairlerini topladığı kitap) vardır.

18. YÜZYIL

HÜSN Ü AŞK: Şeyh Gâlib; mesnevi, alegorik bir aşk hikâyesi. Kuğu'nun (Divan edebiyatının) son şarkısı, son büyük şair. Mesnevi şeyhi. Eser çok başarılı. Yabancı dillere de çevrildi.

MARİFET-NÂME: Erzurumlu İbrahim hakkı; didaktik. Ansiklopedi tarzında.

PARİS SEFÂRET-NÂMESİ: Yirmisekiz Çelebi Mehmet; Sefaret-nâme türünün en ünlüsüdür.

19. YÜZYIL

CEVDET PAŞA TARİHİ: Cevdet Paşa; tarih. Osmanlı'nın son âlimlerindendir. Mecelle hukuk ansiklopedisi yazarıdır.

MİHNET-İ KEŞAN: Keçecizade İzzet molla; mesnevi; gezi yazısı türündedir.